

Udmurdi pärimuskultuur läbi kaameraläätse

16. ja 17. detsembril 2022 toimus Venemaa Teaduste Akadeemia Uurali filiaali Udmurdi Föderaalse Uurimiskeskuse Udmurdi Ajaloo, Keele ja Kirjanduse Instituudi (UILAL UdmFITs Vene Teaduste Akadeemia Uurali filiaal), Udmurdi Riikliku Ülikooli Udmurdi Filoloogia Instituudi (IUFFUZh UdGU) ja Eesti Kirjandusmuuseumi (EKM) rahvusvaheline veebinar “Udmurdi traditsiooniline kultuur läbi kaameraläätse”. Arutleti 21. sajandi alguses kaasaegse kultuuri seisukohalt oluliste videojäädvustuste üle. Jälgiti traditsiooniliste udmurdi riietuste antropoloogilisi, folkloristlik-etnograafilisi salvestusi, samuti telefilme, videoblogisid, sotsiaalvõrgustikes levivate videote ja videoklippide erijooni.

Filme vaatasid ja arutelul osalesid teadlased (folkloristid, etnograafid, antropoloogid) ja praktikud (režissöörid, operaatorid, telesaadete saatejuhid, kultuuriasutuste töötajad), samuti udmurdi vaimse pärandi visuaalsest dokumenteerimisest huvitatud inimesed ja üliõpilased, kellest paljudele oli kohtumine pärimuskultuuriga uus. Tänu seminari veebiformaadile said paljud vaatajad võimaluse arutelus osaleda ja oma arvamust avaldada.

Tervituskõnega esines Venemaa Teaduste Akadeemia UdmFIT-i Uurali filiaali sotsiaal-humanitaarse suuna direktor Ljudmila N. Behtereva, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna juhataja Mare Kõiva ja Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi vanemteadur Aado Lintrop.

Foto 1. Veebinari osalejad, ees paremal Nikolai Anisimov. Aleksandr Semjonovi foto 17. detsembril 2022.

Foto 2. Klippi Aleksandr Yuminovi esitlusest.

Уберёг бы от пожаров,
вихрей и града, Инмар-Кылчин, вот!

Foto 3. Udmurdi ohvipapid palvetamas. Kaader Eva Toulouze'i ja Liivo Niglase filmist "Elen vös".

поступающие на учёбу пусть
с лёгкостью поступят, Инмар-Кылчин, вот!

Foto 4. Kama-tagused udmurdid palvetamas. Kaader Eva Toulouze'i ja Liivo Niglase filmist "Elen vös".

Foto 5. Kaader filmist "Кубо возман" / "Пукись куню".

Lisaks rääkis Mare Kõiva teadusliku etnograafilise materjali filmimise probleemidest Eestis. Esimeste filmiprojektidega alustati juba 1950. aastatel, samas lähenemine jäi pikka aega lavastuslikuks, teistsuguse lähenemise tõi Mark Soo-

saar oma filmidega, milles oli tähtis kunstiline ja sotsiaalkriitiline noot. Aado Lintrop esitles oma viimast raamatut "Soome-ugri reisid" ning rääkis filmimise kogemusest Udmurtias 1980.–1990. aastate alguses, mil tollase Eesti Etnograafiamuuseumi töötajad eesotsas selle direktori Aleksei Petersoniga käisid enam kui kümnel korral Udmurtias ja löid ajalooliselt olulised filmid "Lõunaudmurtide religioosne kombestik 20. sajandi aluses" ja "Põhjaudmurtid 20. sajandi alguses".

Kaks veebiseminari päeva olid pingelised ja väga viljakad: kaks dokumentaalset etnograafilist filmi kohalikest matuseriitustest (L. Vakhitov; D. Kornilov, N. Anisimov), antropoloogiline film Kaamataguste udmurtide kollektiivsest palvusest (Eva Toulouse, Liivo Niglas), lood talvistest maskeerimiskommetest (TRK "Minu Udmurtia", V. Vaulina, A. Dobrjakov) ja külaansambli tegevusest rituaalsete viiside säilitamisel (STRC Udmurtia, V. Sidorov).

Suurt huvi pakkus udmurdi blogija (V. Trefilova) loome, videosari "Igapäeva elu kaduvad tavad", mis loodi projekti "Hoidjad" raames kindlas kogukonnas (A. Yuminov, V. Boldyreva), lühivideod "Teadlased 19. sajandi udmurtidest" (A. Dobrjakov). Arutati rekonstrueeritud rituaalide filmimise plusse ja miinuseid (G. Gluhhova). Noorele publikule oli märkimisväärne Tamga videokooli ja Pus Udmurdi klipilaboris (V. Stepanov) loodud videoklippide žanris töötamise kogemus.

Veebiseminari tagasisides tänasid osalejad ja vaatajad huvitava programmi ja tõstatatud probleemide eest. Ka väliskolleegid märkisid teema olulisust ja rõhutasid rituaalkultuuri originaalsust, mille mõned nähtused väärivad UNESCO vaimse kultuuripärandi registrisse kuulumist.

Tatiana Vladõkina, Venemaa Teaduste Akadeemia Uurali filiaali Udmurdi Föderaalse Uurimiskeskuse Udmurdi Ajaloo, Keele ja Kirjanduse Instituudi filoloogia uurimuste osakonna juhivteadur, filoloogia teaduste doktor

Nikolai Anisimov, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna vanemteadur; Venemaa Teaduste Akadeemia Uurali filiaali Udmurdi Föderaalse Uurimiskeskuse Udmurdi Ajaloo, Keele ja Kirjanduse Instituudi filoloogia uurimuste osakonna teadur, PhD